

Çıracak, Kalfa ve Ustalık kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler, Anayasa ve Adalet, Millî Eğitim, Sosyal İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 3 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi : 2/14; C. Senatosu : 2/13)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 126 ya 1 nci ek)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 120*

26 . 1 . 1972

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 21 . 1 . 1972 tarihli 31 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oyla kabul edilen, Çıracak, Kalfa ve Ustalık kanunu teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur. Saygılarımla.

*Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı*

NOT : Bu teklif 19 . 11 . 1969 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 29 . 11 . 1971; 10, 17, 21 . 1 . 1972 tarihli 8, 26, 29 ve 31 nci birleşimlerinde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı . 126)

Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Geçici Komisyonu
Esas No. : 2/13
Karar No. : 8*

13 . 4 . 1972

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 21 . 1 . 1972 tarihli 31 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oyla kabul edilen, Çıracak, Kalfa ve Ustalık kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 26 . 1 . 1972 tarih ve 120 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına intikal ettirilmiştir.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 10 . 2 . 1972 tarihli 34 ncü Birleşiminde kurulması kabul edilen geçici komisyonun 29 . 2 . 1972, 7, 14, 28 . 3 . 1972 4, 6, 11 ve 13 . 4 . 1972 tarihli birleşimlerinde ilgili Hükümet temsilcileri ve teklif sahibinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Gerekçede belirtilen hususlar, ilgili Hükümet temsilcileri ve teklif sahibinin verdiği tamamlayıcı bilgiler muvacehesinde, altı bölüm, elli üç esas, dört geçici ve iki yürürlük maddesinden teşekkül eden mezkûr kanun teklifi çıracıklığı, onun dayandığı sistemi, faydalı bir müessese olarak hiz-

met edebilmek için gereken esasları ve memleketimizin içinde bulunan gerçekleri ifade eder şekilde olup, çırak, kalfa ve ustalık müessesesini tarif ve tanzim etmektedir. Teklifte yurt ekonomisine eğitilmiş insangücü kazandırılması öngörülmüş ve maddeler buna göre tertip ve tanzim edilmiştir. Çırak olacakların yaş haddini, hangi sanat dallarında çıraklık yolu ile ve ne kadar zamanda öğretilebileceği, çıraklara verilecek ücret ve bu ücretlerin vergi dışı bırakılması, çırakları yetiştirme esasları, Devletin yapacağı işler ve yardımlar kalfalık ve ustalık imtihanları ve imtihan kurullarının teşekkül tarzı, mahallî çıraklık komitelerinin kuruluş şekilleri ve görevleri, ustalık belgesine sahibolmayanların işyeri açamayacakları, halen faaliyette bulunan işyeri sahipleri ile yarılarında kalfa ve usta olarak çalışanların intibak işlemleri gibi hususlar esasa bağlanmıştır.

15 işçiye kadar personeli olan ufak işyerleri kanun kapsamı altına alınarak küçük ve orta sanayi dalları bilgisiz ve tecrübesiz ellerden korunacak milli servet ve işgücü israfının asgari hadde indirilmesi mümkün hale gelecektir. Gençlerin, gerek mesleğini öğrenirken ve gerekse öğrendikten sonra daha kolaylıkla iş bulmalarını ve mesleki unvan ve ehliyetleri bakımından gerçek kıstaslara göre gelişmelerini temin edecek olan ve Çıraklık Kurulu tarafından nerelerde, hangi iş kollarına uygulanacağı tesbit edilecek kurslar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bütçeye konacak tahsisat ile karşılanacaktır. Onbeş işçiden fazla işçi çalıştıran büyük sanayi dallarının eğitimi ise 3457 sayılı Kanunu tadil eden bir kanun tasarısı ile masraflı müesseselere aidolmak üzere Çalışma Bakanlığına bırakılacaktır.

Memleket ve sanayimizin kalkınmasında en önemli rolü bulunan ehliyetli insangücünün plânlı ve maksath bir şekilde hazırlanmasına hizmet edecek ve Avrupa memleketleri arasında böyle bir kanunu olmayan tek memleket durumundan bizi kurtarmış olacaktır.

Mezkûr kanun teklifinin tümü üzerindeki görüşmeler neticelenerek maddelere geçilmiş ve teklifin, 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 15. 17 nci maddeleri aynen kabul edilmiş, 20 nci madde metinden çıkarılmış, 23 - 22, 24 - 23, 25 - 24, 27 - 26, 32 - 31, 33 - 32, 36 - 35, 37 - 36, 40 - 39, 41 - 40, 43 - 42, 45 - 44, 49 - 48, 50 - 49, 52 - 51, geçici 3 nci maddesi, 55 - 54 ve 56 - 55 olarak aynen kabul edilmiştir.

1 nci maddeye 15 ve daha az işçi çalıştıran yerler ilâvesi ile maddeye açıklık verilmiş, alınan karar gereğince bütün maddelerdeki Yüksek Çıraklık Kurulu (Çıraklık Kurulu) olarak düzenlenmesi kabul edilmiştir.

2 nci madde ile anlaşmazlıkların Milli Eğitim Bakanlığınca karara bağlanması öngörülmüştür.

5 nci maddede (b) fıkrası metinden çıkarıldı ve 4 nci fıkra olarak, kalfa olacakların okur - yazar olmaları kâfi görüldü.

12 nci maddede 2 nci fıkra ile çırakların işyerlerinde çalıştırılan kimselerin sayısına ithal edilemeyeceği öngörülmüştür.

13 nci madde 3 nci fıkra ile çıraklara verilen ücretler, her türlü vergi ve sigorta priminden muaf tutulmuştur.

14 nci madde (çırağın vasisi) yerine (kanuni mümessili) deyimi olarak bütün maddelerde değiştirilmesi kabul edilmiştir. 68 nci madde maddi hata olduğundan 67 olarak değiştirilmiş ve çırağın saat 21 e kadar çalıştırılması halinde, mahallî çıraklık komitesinin izni de şart koşulmuştur.

16 nci maddede vasisi kanuni mümessili olarak değiştirilmiştir.

18 nci madde çırağın sanatının dışında bir işte çalıştırılmasını önlemek üzere (b) fıkrası ilâve edilmiştir.

19 nci madde işyeri sahibi değiştiği takdirde her iki tarafa yeniden anlaşma yapma hakkı tanımak üzere değiştirilmiştir.

20 nci madde çıraklar işçi olmadığından ve toplu sözleşmeye tabi olamayacaklarından metinden çıkarılmıştır.

26 nci madde tatil günlerinden faydalanabilmek amacıyla, iş saatleri dışında uygulanır hükmü getirilmiştir.

28 nci maddeye ilâve edilen 4 nci fıkra ile en az iki yıl meslek öğrenimi veren okullardan mezun olanlara kalfalık imtihanına girme hakkı tanınmıştır.

29 ncu maddeden yüksek terimi çıkarılmış ve 3 ncu fıkranın (a) bendindeki veli ve vasisi, kanuni mümessili olarak değiştirilmiştir.

30 ncu madde aynı hükmü getirmek üzere kısaltılmıştır.

33 ncu madde değiştirilen 3 ncu fıkrası ile lise dengi meslekî öğretim okulu mezunlarına çalışmaksızın ustalık belgesi verilmesini öngörmüştür.

37 nci madde ustaların istedikleri an işyerlerini değiştirebilmelerini temin için 3 ncu fıkranın metinden çıkarılması ile değiştirilmiştir.

39 ncu maddede yüksek terimi metinden çıkarılmıştır.

41 nci maddede giderlerin doğrudan doğruya Millî Eğitim Bakanlığının insiyatifinde olmasını temin etmek üzere giderlerin ne suretle yapılacağını gösterir yönetmeliğin metinden çıkarılması öngörülmüştür.

43 ncu maddede yüksek terimi çıkarılmış kurumların kuruluşların şeklinde değiştirilmiştir. 3 ncu fıkradaki sanayi Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olarak değiştirilmiş ve 8 nci fıkradaki (büyük) çok işçiyi temsil eden şeklinde değiştirilmiştir.

45 nci madde Çıraklık Kurulunun toplanmasını 5 üyeden 3 üyenin isteğine tevdi ederek lüzumu halinde daha kolay toplanmasını öngörmüştür.

46 nci maddede yüksek terimi çıkarılmış ve 2 nci fıkra yeniden tanzim edilmiştir.

47 nci maddeden yüksek terimi metinden çıkarılmış, 2 nci fıkraya veya temsileisi ilâvesiyle aynen kabul edilmiştir.

50 nci madde maksadı değişmemek üzere yeniden tedvin edilmiştir.

52 nci maddeye cezaların hangi merci tarafından kesileceğini ve tahsil şeklini belirtmek üzere ikinci paragraf ilâve edilmiştir.

53 ncu maddede mütenazır kelimesi yerine çelişik terimi kullanılmıştır.

Geçici 1 nci madde kanunun uygulandığı şehirlerde imtihan mecburiyetini öngörmüş ve ona göre tedvin edilmiştir.

Geçici 2 nci maddede ustalık belgesi parantez içine alınmıştır.

Geçici 4 ncu maddede yürürlüğe kelimesi uygulamaya şeklinde değiştirilmiş ve işyeri sahibi olarak 2 sene çalışmış olanlara imtihansız olarak usta ehliyeti verilmesini öngörmüştür.

Yukarıda yapılan değişikliklerle beraber mezkûr kanun teklifi komisyonumuzca kabul edilerek öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Konya <i>M. Varıştı</i>	Sözcü Eskişehir <i>Ö. Uzunel</i>	Kâtip Kayseri Söz hakkım saklıdır. <i>S. Turan</i>	Siirt <i>A. Kavak</i>
Konya <i>F. Özlen</i>	Sakarya <i>M. Tağlı</i>	Ağrı muhalif olduğum 33 ve 53 ncu maddeler için söz hakkım saklıdır. <i>S. Türkmen</i>	İstanbul <i>O. Gümüşoğlu</i>
Kontenjan <i>H. Dener</i>	Tabii Üye <i>V. Ersü</i>	Ankara <i>İ. Yetiş</i>	İzmir <i>M. Bozoklar</i>
		Kocaeli <i>L. Tokoğlu</i>	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Çırak, Kalfa ve Ustalık kanun teklifi

MADDE 1. — Bu kanun 507 sayılı Kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan meslekî teşekküllere kayıtlı ve 15 işçi çalıştıran işyerlerine ve bu işyerlerinde çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalara uygulanır.

MADDE 2. — Yüksek Çıraklık Kurulunca bu kanun kapsamına alınması veya çıkarılmasına karar verilen işleri ve sanatları, Millî Eğitim Bakanlığı ilân mütaakıp tatbik eder.

Kanun kapsamı ile ilgili uygulamadan doğacak tereddüt ve anlaşmazlıklar da, meslek kolunun bağlı olduğu teşekkülün mütalâası alınarak aynı şekilde Yüksek Çıraklık Kurulunca çözümlenir.

Kanun kapsamında bulunan veya yeniden alınacak olan bir işyerinin, kanunda belirtilen diğer şartlardan başka o işyerinde en az bir ustanın veya işyeri sahibi veyahut vekilinin bizzat usta olarak çalışması zorunludur.

MADDE 3. — Bu kanuna göre çırak çalıştırmak isteyen işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi alacağı çırak adayları için Mahallî Çıraklık Eğitimi Komitesine 7 işgünü içinde bilgi vermekle yükümlüdür.

MADDE 4. — Bu kanuna tabi bir sanatı, o sanat için düzenlenen teorik ve pratik öğrenim programına göre o işyerinde öğrenmek amacı ile bir çıraklık sözleşmesi ile bir işyeri sahibinin hizmetine giren kimseye çırak denir. Ancak, aynı maksatla veli veya vasisinin yanında çalışanlardan çıraklık sözleşmesi aranmaz.

MADDE 5. — 1. Çırak olabilmek için, aşağıdaki nitelikleri ve şartları taşımak gerekmektedir.

- a) En az ilk öğrenimini bitirmek,
- b) Seçtiği sanatın gerektirdiği kabiliyetleri haiz bulunmak,
- c) 12 yaşından küçük 18 yaşından büyük olmamak,

2. Bâzı sanatlara alınacak çıraklarda aranacak asgari yaşlarla âzami öğrenim dereceleri Yüksek Çıraklık Kurulunca tesbit ve Millî Eğitim Bakanlığınca ilân olunur.

3. Çıraklık bir öğrenim devresi olduğundan ilköğrenimini bitirmiyen ve fakat seçtiği sanatın gerektirdiği kabiliyetleri haiz bulunan kimseler, mahallî çıraklık eğitimi komitesinin muvafakati ile çırak olarak alınır.

MADDE 6. — Her sanatta çıraklık süresinin ne kadar olacağı Yüksek Çıraklık Kurulunun mütalâası alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit ve ilân olunur.

MADDE 7. — Çıraklık süresinin muntazaman ve aralıksız olarak tamamlanması esastır. Çırakın muteber ve gerçek sebeplerle bir yıl içindeki devamsızlığı 30 iş gününden fazla olduğu takdirde, fazlası çıraklık süresine eklenir.

MADDE 8. — Çırakın bu kanuna göre çırak olmadan önce sanatı ile ilgili olarak elde ettiği bilgi ve tecrübe, zaman itibarıyla Çıraklık Eğitimi Komitesi tarafından değerlendirilerek bu müddet çıraklık süresinden indirilebilir.

MADDE 9. — Çıraklığa bir tecrübe devresi ile başlanır. Bu devre sanatın özelliklerine göre 1 aydan az 2 aydan fazla olamaz. Bu süre içinde de taraflar çıraklık sözleşmesini o mahaldeki Çıraklık Eğitimi Komitesine önceden bildirmek şartı ile ihbarsız ve tazminatsız olarak feshedebilirler. Tecrübe devresinin sona ermesi üzerine Çıraklık Sözleşmesi kesinleşir ve bu devre çıraklık süresinden sayılır.

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN

Çırak, Kalfa ve Ustalık kanun teklifi

MADDE 1. — Bu kanun 507 sayılı Kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan meslekî teşekküllere kayıtlı 15 ve daha az işçi çalıştıran işyerlerine ve bu işyerlerinde çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalara uygulanır.

MADDE 2. — Çıraklık Kurulu bu kanun kapsamına alınacak veya çıkarılacak mahal ve sanatlar hakkında karar verir. Bu karar Millî Eğitim Bakanlığınca ilân edildikten sonra uygulanır.

Kanun kapsamı ile ilgili uygulamadan doğacak tereddüt ve anlaşmazlıklar, meslek kolunun bağlı olduğu teşekkülün mütalâası alınmak suretiyle Millî Eğitim Bakanlığınca karara bağlanır. Lüzum ve zaruret halinde Millî Eğitim Bakanlığı konuyu Çıraklık Kuruluna da götürebilir.

Kanun kapsamında bulunan veya yeniden alınacak olan bir işyerinde, kanunda belirtilen diğer şartlardan başlıca en az bir ustanın bulunması veya işyeri sahibi veyahut vekilinin bizzat usta olarak çalışması zorunludur.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — 1. Çırak olabilmek için, aşağıdaki nitelikleri ve şartları taşımak gerekmektedir.

a) En az ilköğrenimini bitirmek,

b) 12 yaşından küçük 18 yaşından büyük olmamak,

2. Bâzı sanatlara alınacak çıraklarda aranacak en küçük yaşlarla en az öğrenim dereceleri Çıraklık Kurulunca tesbit ve Millî Eğitim Bakanlığınca ilân olunur.

3. Çıraklık bir öğrenim dönemi olduğundan ilköğrenimini bitirmiyen ve fakat seçtiği sanatın gerektirdiği kabiliyetleri haiz bulunan kimseler, mahallî çıraklık eğitimi komitesinin muvafakati ile çırak olarak alınır, ancak bu gibilerin kalfalık imtihanına girebilmeleri için çıraklık süresince okur - yazar olmaları şarttır.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 10. — Çırak olmak isteyenlerin müracaat, seçim ve işe alınmaları ile ilgili işlemlerin ve lüzumlu belgelerin ne olacağı, çırağa sanatını öğretmekle görevli ustaların yapacakları öğretimin usul ve tekniğini öğrenmelerini kolaylaştırmak amacı ile kısa süreli kursların açılması, bu kurslara ait programların düzenlenmesi, Çıraklık Sözleşmesinin şekil ve muhtevası ve tanzim tarzı Yüksek Çıraklık Kurulunca hazırlanıp Millî Eğitim Bakanlığınca tasdik edilecek bir yönetmelikte gösterilir.

MADDE 11. — Bu kanunda belirtilen esaslar dairesinde tertibolunan imtihanlarda başarı gösterip ustalık ehliyetnamesini haiz usta çalıştırmıyan veya aynı niteliği taşımayan işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi çırak alamaz ve yetiştiremez.

MADDE 12. — 1. Çırak bir öğrencidir. Bu kanunda açıklık bulunmayan hallerde diğer kanunlardaki çıraklıkla ilgili hükümler uygulanır.

2. 5590 sayılı Kanunun üçüncü maddesi şümlü dışında kalan veya 507 sayılı Kanunun kapsamına giren işyeri sahiplerinin işyerlerinde çalıştırılmakta olan çıraklar bu gibi işyerlerinde çalıştırılan kimseler sayısına ithal edilemezler.

MADDE 13. — 1. İşyeri sahibi çırağa işe başladığı günden itibaren ücret ödemekle yükümlüdür.

Her altı ayda bir artan kademeli ücret baremine göre Yüksek Çıraklık Kurulunca tesbit olunacak bu ücret çıraklığın ilk altı ayında, çırağın çalıştığı işyerindeki kalfanın veya işyerinde bu nitelikte bir kimse yoksa o yerde sanatta çalışan muadili bir kimsenin ücretinin % 20 sinden ve son altı ayında ise % 60 indan az olmaz.

2. Çırak olmadan önce sanatlarında elde etmiş oldukları bilgi ve pratik tecrübeler dolayısıyla çıraklık süresinden indirme yapılan çıraklar, durumlarına tekabül eden devrenin ücretini alırlar.

3. 507 sayılı Kanun kapsamına giren işyeri sahiplerinin işyerlerinde çalıştırılacak çırakların ücretleri, iş sahipleri ile çırağın veli veya vasisi arasında kararlaştırılır. Bu husus çıraklık sözleşmesine dercedilir. Bu sözleşmede tesbit olunan miktar ve esaslara göre ödeme yapılır.

MADDE 14. — Çıraklar yetiştirilmek üzere emrine verildikleri iş kolu nezaretçisinin (işyeri sahibi, temsilcisi, ustası, kalfası veya benzeri kademeyi işgal edenin) çalışma saatlerine uygun şekilde çalıştırılırlar. Çıraklık süresinin son yılı hariç devamlı olarak yalnız çalışmalarına müsaade edilemez. Bu konuda 1475 sayılı İş Kanununun çocukları çalıştırma yasağı madde 68, gece çalıştırma yasağı madde 69 ve ağır ve tehlikeli işler madde 78, hükümleri göz önünde bulundurulur. 507 sayılı Kanun kapsamına giren işyerlerinde, veli veya vasisinin muvafakati alınmak şartıyla çıraklar, saat 21 e kadar çalıştırılabilirler.

MADDE 15. — 1. İşyeri sahibi çıraklara bir sene öğrenimden sonra, yılda bir ay ücretli izin vermekle yükümlüdür.

2. Yıllık ücretli izinler sırasıyla ve çırağın yetiştirilmesi için açılan meslek kurslarının tatil edildiği aylarda verilir.

3. Gerçek mazeret ve önemli sebepler dolayısıyla işyeri sahibi çırağa ücretsiz izin verebilir. Bu mahiyetteki izinler yılda 30 iş gününden fazla sürdüğü takdirde çıraklık süresine eklenir.

4. Bu kanunla diğer kanunlardaki ücretli izinlere ait hükümler geliştiği takdirde bunlardan çırak yararına olanları uygulanır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 10. — Çıracak olmak isteyenlerin müracaat, seçim ve işe alınmaları ile ilgili işlemlerin ve lüzumlu belgelerin ne olacağı, çırağa sanatını öğretmekle görevli ustaların yapacakları öğretimin usul ve tekniğini öğrenmelerini kolaylaştırmak amacı ile kısa süreli kursların açılması, bu kurslara ait programların düzenlenmesi, Çıracaklık Sözleşmesinin şekil ve muhtevası ve tanzim tarzı Çıracaklık Kurulunca hazırlanıp Millî Eğitim Bakanlığınca tasdik edilecek bir yönetmelikte gösterilir.

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — 1. Çıracak bir öğrencidir. Bu kanunun değinmediği hallerde diğer kanunlardaki çıracaklıkla ilgili hükümler uygulanır.
2. Çıracaklar işyerlerinde çalıştırılan kimseler sayısına ithal edilemezler.

MADDE 13. — 1. İşyeri sahibi çırağa işe başladığı günden itibaren ücret ödemekle yükümlüdür.

Her altı ayda bir artan kademeli ücret baremine göre Çıracaklık Kurulunca tesbit olunacak bu ücret çıracaklığın ilk altı ayında, çırağın çalıştığı işyerindeki kalfanın veya işyerinde bu nitelikte bir kimse yoksa o yerde sanatta çalışan muadili bir kimsenin ücretinin % 20 sinden ve son altı ayında ise % 60'ndan az olmaz.

2. Çıracak olmadan önce sanatlarında elde etmiş oldukları bilgi ve pratik tecrübeler dolayısıyla çıracaklık süresinden indirme yapılan çıracaklar, durumlarına tekabül eden devrenin ücretini alırlar.

3. Çıracaklara verilen ücretler her türlü vergi ve sigorta priminden muaftır.

MADDE 14. — Çıracaklar yetiştirilmek üzere emrine verildikleri işkolu nezaretçisi (İşyeri sahibi, temsilcisi, ustası, kalfası veya benzeri kademeyi işgal edenin) çalışma saatlerine uygun şekilde çalıştırılırlar. Çıracaklık süresinin son yılı hariç devamlı olarak yalnız çalışmalarına müsaade edilemez. Bu konuda 1475 sayılı İş Kanununun çocukları çalıştırma yasağı madde 67 gece çalıştırma yasağı madde 69 ve ağır ve tehlikeli işler madde 78, hükümleri göz önünde bulundurulur. 507 sayılı Kanunun kapsamına giren işyerlerinde, çırağın veli veya kanuni mümessilinin ve mahallî çıracaklık komitesinin muvafakati alınmak şartıyla çıracaklar, saat 21'e kadar çalıştırılabilirler.

MADDE 15. — Millet Meclisi metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

BÖLÜM - I

Çıraklık sözleşmesi

MADDE 16. — Her işyeri sahibi veya temsilcisi çırak adayını çıraklığa aldığı tarihten itibaren onunla, reşidolmaması halinde veli veya vasisi ile 15 gün içinde çıraklık sözleşmesi yapmaya mecburdur.

MADDE 17. — Çıraklık sözleşmesi çıraklık süresinin tamamlanmasıyla sona erer. Ancak, kalfalık imtihanında başarı gösteremiyenler çırak olarak çalışmaya devam ederler.

MADDE 18. — Aşağıdaki hallerde çıraklık sözleşmesi taraflarca feshedilebilir.

1. Çırak yönünden :

a) İşyeri sahibi gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise iflası, iflâsı, işyerinin grev, lo-kavt diğer mücbir sebeplerden gayri bir sebeple faaliyetinin aralıksız iki aydan fazla tatil et-mesi veya işyerinin uzak bir yere nakli dolayısıyla çırağın işine devam etmesine maddi imkân kalmaması veyahut devamının ona ağır külfet yüklemesi,

b) Çırağın, mücbir bir sebep altında, işine devam etmesini fiilen imkânsız kılacak derecede uzak bir yere ailesi ile birlikte veya yalnız olarak ikametgâhını nakletmesi,

c) Çırağa, sanatını öğreten ustanın aralıksız olarak iki ay veya daha fazla süren hastalığı halinde yerine bir başkasının alınmaması,

d) İşyeri sahibi veya ustanın çırağa fena muamele ettiğinin veyahut çırağa karşı olan va-zife ve vecibelerin yerine getirilmediğinin ilgili komitece tesbit edilmesi,

e) Çırağa, sanatını öğreten ustanın ayrılması veya şeref ve haysiyeti muhil bir suçtan hap-se mahkûm olması ve yerine başka bir ustanın getirilememesi,

f) Çırağın, hastalık ve sair sebepler dolayısıyla sanatını öğrenmeyi devamlı olarak engelli-yen bir halin meydana gelmesi,

g) Çırağın, yaptığı işin veya işyerindeki durumunun onun sağlığı ve ahlâki bakımdan mahzurlu olduğunun sonradan anlaşılması.

2. İşyeri sahibi bakımından :

a) Çırağın, işyeri sahibine veya temsilcisine veyahut ustasına karşı saygısız hareket ettiğine ilgili Çıraklık Komitesince kanaat getirilmesi,

b) Çırağın, işine okul veya kursa, izinsiz ve gerçek bir sebebolmaksızın devamsızlık göster-mesi,

c) Çırağın, aralıksız iki ay veya daha fazla devamsızlığını mucibolan, yahut işyeri sahibi-nin, usta ve işyerindeki arkadaşlarının sağlığı bakımından tehlike arz eden bir hastalığa tutulması,

d) İşyeri sahibine karşı olan vecibelerini yerine getirmemesi,

e) İşyeri İcymetliğinin çıraklarla ilgili hükümlerine aykırı harekette ısrar etmesi, icyö-netmeliği bulunmayan işyerleri için işyeri sahipleri veya ustanın koyduğu iş nizamını bozucu hare-kette bulunması,

f) Çıraklık Eğitimi Komitesince uygun görülecek diğer sebeplerin meydana çıkması.

MADDE 19. — İşyerinin, bir başka kimse tarafından devralınması halinde, yeni işyeri sahi-bi eski işyeri sahibi ile yapılan sözleşme hükümlerine kendisini bağlı saymayı ve çırak yeni iş-yeri sahibinin hizmetinde işine devam etmeyi kabul ettiği takdirde sözleşme yürürlükte kalır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

BÖLÜM - I

Çıraklık sözleşmesi

MADDE 16. — Her işyeri sahibi veya temsilcisi çırak adayını çıraklığa aldığı tarihten itibaren onunla, reşid olmaması halinde veli veya kanuni mümessili ile 15 gün içinde çıraklık sözleşmesi yapmaya mecburdur.

MADDE 17. — Çıraklık sözleşmesi çıraklık süresinin tamamlanmasıyla sona erer. Ancak, kalıfalık imtihanında başarı gösteremiyenler çırak olarak çalışmaya devam ederler.

MADDE 18. — Aşağıdaki hallerde çıraklık sözleşmesi taraflarca feshedilebilir.

1. Çırak yönünden :

a) İşyeri sahibi gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise infisalı, iflâsı, işyerinin grev, lo-kavt diğer mücbir sebeplerden gayrı bir sebeple faaliyetinin aralıksız iki aydan fazla tatil etmesi veya işyerinin uzak bir yere nakli dolayısıyla çırağın işine devam etmesine maddi imkân kalmaması veyahut devamının ona ağır külfet yüklemesi,

b) Çırağın, mücbir bir sebep altında, işine devam etmesini fiilen imkânsız kılacak derecede uzak bir yere ailesi ile birlikte veya yalnız olarak ikametgâhını nakletmesi,

c) Çırağa, sanatını öğreten ustanın aralıksız olarak iki ay veya daha fazla süren hastalığı halinde yerine bir başkasının alınmaması,

d) İşyeri sahibi veya ustanın çırağa fena muamele ettiğinin veyahut çırağa karşı olan vazife ve vecibelerinin yerine getirilmediğinin ilgili komitece tesbit edilmesi,

e) Çırağa, sanatını öğreten ustanın ayrılması veya şeref ve haysyeti muhil bir suçtan hapse mahkûm olması ve yerine başka bir ustanın getirilememesi,

f) Çırağın, hastalık ve sair sebepler dolayısıyla sanatını öğrenmeyi devamlı olarak engellen bir halin meydana gelmesi,

g) Çırağın, yaptığı işin veya işyerindeki durumunun onun sağlığı ve ahlâki bakımdan mah-zurlu olduğunun sonradan anlaşılması,

h) Çırağın öğreneceği sanatın dışındaki işlerde çalıştırıldığıının çıraklık komitesince tesbit edilmesi.

2. İşyeri sahibi bakımından :

a) Çırağın; işyeri sahibi, temsilcisi, ustası veya bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarf ettiğinin veya davranışlarda bulunduğu yahut bunlar hakkında şeref ve haysiyet kırıcı ve asılsız ihbar ve isnatlarda bulunduğu ilgili çıraklık komitesince tesbit edilmesi,

b) Çırağın, işine okul veya kursa, izinsiz ve gerçek bir sebebolmaksızın devamsızlık göstermesi,

c) Çırağın, aralıksız iki ay veya daha fazla devamsızlığını mucibolan, yahut işyeri sahibinin, usta ve işyerindeki arkadaşlarının sağlığı bakımından tehlike arz eden bir hastalığa tutulması,

d) İşyeri sahibine karşı olan vecibelerini yerine getirmemesi,

e) İşyeri idareciliğinin çıraklarla ilgili hükümlerine aykırı harekette ısrar etmesi, idareciliği bulunmayan işyerleri için işyeri sahipleri veya ustanın koyduğu iş nizamını bozucu harekette bulunması,

f) Çıraklık Eğitimi Komitesince uygun görülecek diğer sebeplerin meydana çıkması.

MADDE 19. — İşyeri sahibinin değişmesi halinde, çıraklık sözleşmesi, iki tarafın muvafakati ile yürürlüğe devam eder.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 20. — 507 sayılı Kanun şümulü dışındaki işyerlerinde akdedilecek toplu sözleşmelere, çıraklarla ilgili olarak bu kanun hükümlerine aykırı bulunan veya bu kanunda çıraklara tanınmış haklardan daha azını derpiş eden hükümler konamaz. Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte toplu sözleşmelerde mevcut bu gibi hükümler yerine, bu kanundaki daha müsait hükümler geçerli olur.

BÖLÜM - II

Tarafların görev ve yükümlülükleri

MADDE 21. — İşyeri sahibinin çırağa karşı olan görev ve yükümlülükleri :

1. Çırağa, sözleşmede belirtilen o sanata ait öğrenim programını noksansız olarak uygulamak, onun çıraklık süresi sonunda yapılacak kalfalık imtihanını başarabilecek tarzda yetiştirilmesini sağlamak,
2. Çırağın, sanatı ile ilgili teorik meslek dersleri görmek üzere okul ve kurslara devamına müsaade etmek ve devamını kontrol altında bulundurmak,
3. Çırağı, sanatını öğrenmesi ile ilgili işlerde çalıştırmak,
4. Çıraklık sözleşmesinin tanzimini takibeden yedi iş günü içinde sözleşmenin bir örneğini mahallî çıraklık eğitimi komitesine, derneğe kayıtlı ise ilgili derneğe vermek ve sicil numarasını alarak sözleşmeye yazmak,
5. Çırağın, izin, hastalık ve sair sebeplerle olan devamsızlığını sicil tutan derneğe ve mahallî çıraklık eğitimi komitesine bildirmek,
6. Her yıl sonunda çırağın sicil özetini ilgili dernekten alarak çırağın veli veya vasisine göndermek,
7. Çırağın, çıraklık süresini tamamladığına dair sicili tutan derneğin bildirmesinden sonra açılacak ilk kalfalık imtihanına girmesini sağlamak ve imtihan için gereken alet ve malzemeyi mahallî çıraklık eğitimi komitesinden temin etmek.

MADDE 22. — Çırağın işyeri sahibine karşı olan görev ve yükümlülükleri :

1. Sanatını muayyen yetiştirme programına uygun olarak olanca dikkat, gayret ve itinaşıyla öğrenmeye, sanatında en yüksek derecede maharet elde etmeye ve çıraklık süresi içerisinde kalfa olmaya çalışmak,
2. Gerek işyerlerindeki pratik çalışma işine ve gerekse sanatı ile ilgili teorik meslek derslerini görmek üzere tâyin edilen okul ve kurslara muntazam olarak devam etmek,
3. Çırağın yetiştirme ve öğrenme durum ve kabiliyetini tesbit etmek üzere yapılacak deneme imtihanları ile kalfalık imtihanına girmek,
4. İşyerine ait sır ve özellikleri başkalarına söylememek.

BÖLÜM - III

Çırağın yetiştirilmesi

MADDE 23. — Çıraklık, çırağın işe alınması ile başlar. Çırağın sanatını öğrenmesi için iş üzerinde bir öğrenci gibi çalışması şarttır.

MADDE 24. — Millî Eğitim Bakanlığı, mahallî çıraklık eğitimi komitelerinin ve Yüksek Çıraklık Kurulunun mütalâasını almak suretiyle her sanata mahsus pratik ve teorik yetiştirme programlarını hazırlar. Bu programlarda her sanatın icrası için zaruri olan maharet ve işlemler, bunların öğretilme sıra ve süreleri ayrı ayrı gösterilir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

BÖLÜM - II

Tarafların görev ve yükümlülükleri

MADDE 20. — İşyeri sahibinin çırağa karşı olan görev ve yükümlülükleri :

1. Çırağa, sözleşmede belirtilen o sanata ait öğrenim programını noksansız olarak uygulamak, onun çıraklık süresi sonunda yapılacak kalfalık imtihanını başarabilecek tarzda yetiştirilmesini sağlamak,
2. Çırağın, sanatı ile ilgili teorik meslek dersleri görmek üzere okul ve kurslara devamına müsaade etmek ve devamını kontrol altında bulundurmak,
3. Çırağı, sanatını öğrenmesi ile ilgili işlerde çalıştırmak,
4. Çıraklık sözleşmesinin tanzimini takibeden yedi iş günü içinde sözleşmenin bir örneğini mahalli çıraklık eğitimi komitesine, derneğe kayıtlı ise ilgili derneğe veya odaya vermek ve sicil numarasını alarak sözleşmeye yazmak,
5. Çırağın, izin, hastalık ve sair sebeplerle olan devamsızlığını sicil tutan derneğe ve mahalli çıraklık eğitimi komitesine bildirmek,
6. Her yıl sonunda çırağın sicil özetini ilgili dernekten veya odadan alarak çırağın veli veya kanuni mümessiline göndermek,
7. Çırağın, çıraklık süresini tamamladığına dair sicili tutan derneğin bildirmesinden sonra açılacak ilk kalfalık imtihanına girmesini sağlamak ve imtihan için gereken alet ve malzemeyi mahalli çıraklık eğitimi komitesinden temin etmek.

MADDE 21. — Çırağın işyeri sahibine karşı olan görev ve yükümlülükleri :

1. Sanatını muayyen yetiştirme programına uygun olarak olanca dikkat, gayret ve itinasıyla öğrenmeye, sanatında yeter derecede maharet elde etmeye ve çıraklık süresi içerisinde kalfa olmaya çalışmak,
2. Gerek işyerilerindeki pratik çalışma işine ve gerekse sanatı ile ilgili teorik meslek derslerini görmek üzere tayin edilen okul ve kurslara muntazam olarak devam etmek,
3. Çırağın yetiştirme ve öğrenme durum ve kabiliyetini tesbit etmek üzere yapılacak deneme imtihanları ile kalfalık imtihanına girmek,
4. İşyerine ait sır ve özellikleri başkalarına söylememek.

BÖLÜM - III

Çırağın yetiştirilmesi

MADDE 22. — Millet Meclisi metninin 23 ncu maddesi 22 nci madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Milli Eğitim Bakanlığı, mahalli çıraklık eğitimi komitelerinin ve Çıraklık Kurulunun mütalâasını almak suretiyle her sanata mahsus pratik ve teorik yetiştirme programlarını hazırlar. Bu programlarda her sanatın icrası için zaruri olan maharet ve işlemler, bunların öğretilme sıra ve süreleri ayrı ayrı gösterilir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 25. — Teorik meslek dersleri programlarının çırığın sanatını etraflı bir şekilde öğrenmesine doğrudan doğruya yardımcı olacak konuları içine alması ve pratik çalışmalara paralel olarak işlenmesi gereklidir.

MADDE 26. — Çıraklar için haftada en çok 8 saatlik teorik ve pratik meslek kursları düzenlenir. Bu sürenin yarısı iş saatlerinde, yarısı da haftada en çok iki geceyi geçmemek üzere gece uygulanır.

MADDE 27. — Çırığın yetiştirilmesi için lüzumlu okul ve kurs giderleri Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde ayrı bir maddeye konulacak tahsisatla karşılanır.

MADDE 28. — Çırığın yetiştirilmesi ile ilgili hususlar Yüksek Çıraklık Kurulunca hazırlanıp Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanacak yönetmelikte belirtilir.

BÖLÜM - IV

Kalfalık ve ustalık imtihanları ve imtihan kurulları

MADDE 29. — 1. Çırak, çıraklık süresinin sonunda bu süreyi tamamladığını tevsiik şartı ile, kendi sanatı için tertiplenecek ilk kalfalık imtihanına girmek zorundadır.

2. Kalfalık imtihanının amacı, çırığın kendi sanatının ihtiva ettiği maharet ve işlemleri kâfi derecede bir emniyet ve ehliyetle ve yalnız başına icra ve ifaya muktedir olup olmadığı, sanatında kullanılan araç ve gereçlerin özellikleriyle bunların işletilmesi ve kullanılmasına ait lüzumlu sanat bilgilerine sahip bulunup bulunmadığı ve sanatı ile ilgili teorik meslek derslerinden kendisine öğretilen konuları iyice kavrayıp kavramadığı hususlarını tesbit etmektir.

3. Kalfalık imtihanında başarı göstermeyen çıraklar 18 nci madde hükmüne göre çırak olarak çalışmakla beraber, 6 ay sonra açılacak imtihana girme hakkını haizdirler. Bunda da başarı gösteremedikleri takdirde mütaakıp iki imtihana daha girebilirler. Bu suretle 4 defa yapılacak imtihan sonunda kalfa ehliyeti alamıyan çıraklar imtihan haklarını kaybetmiş olurlar.

MADDE 30. — 1. Kalfalık imtihanı her sanat için Yüksek Çıraklık Kurulunca tesbit edilecek tarihlerde ve yerlerde yapılır.

2. Kalfalık imtihan kurulları, mahalli Çıraklık Eğitimi Komitelerince aşağıdaki müesseselerden aday gösterilecek 10 kişi arasından valilikçe seçilecek 5 asıl 5 yedek üyeden meydana gelir. Kurul üyeleri aralarında bir başkan seçer.

- a) Mahalli Çıraklık Eğitimi Komitesinden bir asıl bir yedek,
- b) İlgili dernek üyelerinden üç asıl üç yedek,
- c) Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi bir asıl bir yedek.

3. İmtihan kurullarında aşağıda belirtilmiş olan kimseler görev alamazlar.

- a) Çırığın veli ve vasisi ile üçüncü dereceye kadar olan akrabaları,
- b) Çırığın çalıştığı işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi, çırığı yetiştiren ustası.

Yukarıda belirtilmiş bulunan üyeler imtihan heyeti toplanmadan önce keyfiyeti imtihan kurulu başkanına bildirmeye mecburdurlar.

4. Çıraklar kalfalık imtihanlarına, buldukları şehirlerde girmeye mecburdurlar. Çıraklık Eğitimi Komitesi lüzum gördüğü takdirde başka bir yerde imtihana girebilirler.

MADDE 31. — Kalfa ehliyet belgesi sahibinin o sanatta ehil olduğunu ve o sanatın (kalfa) sı unvanını taşıyabileceğini gösterir bu belgeye sahibolmayanların kalfa unvanı ile çalışmaları yasaktır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 24. — Millet Meclisi metninin 25 nci maddesi 24 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Çıraklar için haftada en çok 8 saatlik teorik ve pratik meslek kursları düzenlenir. Bu sürenin yarısı iş saatlerinde, yarısı da iş saatleri dışında uygulanır.

MADDE 26. — Millet Meclisi metninin 27 nci maddesi 26 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Çırağın yetiştirilmesi ile ilgili hususlar Çıraklık Kurulunca hazırlanıp Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanacak yönetmelikte belirtilir.

BÖLÜM - IV

Kalfalık ve ustalık imtihanları ve imtihan kurulları

MADDE 28. — 1. Çırak, çıraklık süresinin sonunda bu süreyi tamamladığını tevsik şartı ile, kendi sanatı için tertiplenecek ilk kalfalık imtihanına girmek zorundadır.

2. Kalfalık imtihanının amacı, çırağın kendi sanatının ihtiva ettiği maharet ve işlemleri kâfi derecede bir emniyet ve ehliyetle ve yalnız başına icra ve ifaya muktedir olup olmadığı, sanatında kullanılan araç ve gereçlerin özellikleriyle bunların işletilmesi ve kullanılmasına ait lüzumlu sanat bilgilerine sahip bulunup bulunmadığı ve sanatı ile ilgili teorik meslek derslerinden kendisine öğretilen konuları iyice kavrayıp kavramadığı hususlarını tesbit etmektir.

3. Kalfalık imtihanında başarı gösteremiyen çıraklar 17 nci madde hükmüne göre çırak olarak çalışmakla beraber, 6 ay sonra açılacak imtihana girme hakkını haizdirler. Bunda da başarı gösteremedikleri takdirde mütaakıp iki imtihana daha girebilirler. Bu suretle 4 defa yapılacak imtihan sonunda kalfa ehliyeti alamıyan çıraklar imtihan haklarını kaybetmiş olurlar.

4. İlkokula dayalı ve en az iki yıl meslek öğrenimi veren okullardan mezun olanlar kalfalık imtihanına girebilirler.

MADDE 29. — 1. Kalfalık imtihanı her sanat için Çıraklık Kurulunca tesbit edilecek tarihlerde ve yerlerde yapılır.

2. Kalfalık imtihan kurulları, mahallî Çıraklık Eğitimi Komitelerince aşağıdaki müesseselerden aday gösterilecek 10 kişi arasından valilikçe seçilecek 5 asıl, 5 yedek üyeden meydana gelir. Kurul üyeleri aralarında bir başkan seçer.

- a) Mahallî Çıraklık Eğitimi Komitesinden bir asıl, bir yedek,
- b) İlgili dernek üyelerinden üç asıl, üç yedek,
- c) Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi bir asıl, bir yedek.

3. İmtihan kurullarında aşağıda belirtilmiş olan kimseler görev alamazlar.

- a) Çırağın veli veya kanuni mümessiline ile üçüncü dereceye kadar olan akrabaları,
- b) Çırağın çalıştığı işyeri sahibi veya kanunî temsilcisi, çırağı yetiştiren ustası.

Yukarıda belirtilmiş bulunan üyeler imtihan heyeti toplanmadan önce keyfiyeti imtihan kurulu başkanına bildirmeye mecburdurlar.

4. Çıraklar kalfalık imtihanlarına, buldukları şehirlerde girmeye mecburdurlar. Çıraklık Eğitimi Komitesi lüzum gördüğü takdirde başka bir yerde imtihana girebilirler.

MADDE 30. — Kendi sanatında kalfa ehliyet belgesi almamış olanların kalfa unvanı ile çalışmaları yasaktır.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 32. — Kalfalık imtihanı, sanatın özelliğine göre çıraklık süresinde verilen teorik ve pratik bilgilerden yapılır. İmtihanlar Yüksek Çıraklık Kurulunun hazırlayacağı ve Milli Eğitim Bakanlığının onaylayacağı yönetmeliğe göre yapılır.

MADDE 33. — 507 sayılı Kanuna tabi işyerlerinde çalışan çıraklar kalfa belgesi aldıktan sonra, iki yıllık süre içinde çalıştığı işyeri sahibinin veya vekilinin muvafakatını almadan başka bir işyerine giremezler.

Ancak, bu süre içinde kalfanın ayrılmasını gerektiren gerçek sebepler mevcut ise bu husus ilgili çıraklık komitesince tesbit olunur ve taraflara bildirilir.

Tesbit olunan durum kalfanın ayrılmasını gerektirdiği takdirde, işyeri sahibi veya kanuni temsilcisi kalfaya yazılı bir muvafakatname verir. Kalfa bu belgeyi aldıktan sonra işinden ayrılır ve çalışacağı işyeri sahibine mezkûr belgeyi vermek suretiyle yeni işine başlar.

MADDE 34. — 1. Kalfa ehliyet belgesini aldıktan sonra sanatında en az üç yıl kalfa olarak fiilen çalışmış olan ve bu süre içinde açılacak geliştirme kurslarına devam ederek başarı göstermiş bulunanlar, kendi sanatları için açılacak ustalık imtihanına girebilirler.

2. İmtihanda başarı gösteremiyen kalfalar bundan sonra açılacak ustalık imtihanına girmeyi arzu ettikleri takdirde bu husustaki müracaatlarını yazılı olarak ilgili çıraklık kuruluna bildirirler. Kurullar bu müracaatları nazara alır ve durum imtihan gününden en az bir hafta önce ilgiliye ve imtihan kurulu başkanına intikal ettirirler.

3. İlkokula dayalı beş yıl veya ortaokula dayalı en az iki yıl öğrenim veren Meslekî ve Teknik Öğretim okulları mezunlarından, sanatlarında bilfiil üç yıl çalışanlara usta unvanı verilir.

MADDE 35. — 1. Ustalık imtihanı, her sanat için Yüksek Çıraklık Kurulunca lüzum gösterecek ve Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanacak yerlerde teşkil edilecek imtihan kurulları tarafından yapılır. Ustalık imtihan kurulları, mahalli çıraklık eğitimi komitesince aşağıdaki müesseselerden aday gösterilecek 14 kişi arasından Valilikçe seçilecek 7 asil ve 7 yedek üyeden meydana gelir. Başkan Milli Eğitim Bakanlığınca atanır.

- a) Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilâtından iki temsilci,
- b) Adayın iştigal ettiği kendi mesleki kuruluşundan iki temsilci,
- c) Ticaret ve Sanayi Odasından bir temsilci,
- (Ticaret ve Sanayi Odasının ayrı ayrı kurulduğu yerlerde ilgili oda temsilcisi)
- d) Mahalli Esnaf Dernekleri Birliğinden bir temsilci.

2. Ustalık imtihan kurullarında bu kanunun 30 ncu maddesinin üçüncü fıkra ve bentlerinde zikri geçen kimseler görev alamazlar.

MADDE 36. — Ustalık imtihanının amacı adayın sanatının gerektirdiği yetki ile bütün maharet ve işlemlerin tam bir ehliyet ve müstakillen icraya muktedir ve sanatı ile ilgili olan lüzumlu bütün teorik meslek bilgilerine sahip olup olmadığını tesbit etmektir.

MADDE 37. — İmtihanı kazanan kalfalara ustalık ehliyetnamesi verilir. Ehliyetnamenin şekli Milli Eğitim Bakanlığınca tesbit olunur. Ehliyetname imtihan kurulu üyeleri tarafından imzalandıktan sonra valilikçe onaylanır.

Kalfalık ehliyetnamaları da aynı usul ve esaslar dairesinde tanzim, imza ve onaylanır.

MADDE 38. — 1. Ustalık ehliyetnamesi, sahibinin o sanatta tam mânasiyle ehil olduğunu ve (usta) unvanını taşıyabileceğini bildiren bir belgedir. Bu belgeye sahibolmayanların (usta) unvanı ile çalışmaları ve çalıştırılmaları yasaktır.

2. Ancak, ustalık ehliyetnamesine sahibolanlar müstakillen iş yapmak üzere işyeri açabilir. İşyeri açan ustalar ehliyetnamelerini işyerine asmakla zorunlu değildirler.

(Gecici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 31. — Millet Meclisi metninin 32 nci maddesi 31 nci madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Millet Meclisi metninin 33 ncü maddesi 32 nci madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 33. — 1. Kalfa ehliyet belgesini aldıktan sonra sanatında en az üç yıl kalfa olarak fiilen çalışmış olan ve bu süre içinde açılacak geliştirme kurslarına devam ederek başarı göstermiş bulunanlar, kendi sanatları için açılacak ustalık imtihanına girebilirler.

2. İmtihanda başarı gösteremiyen kalfalar bundan sonra açılacak ustalık imtihanına girmeyi arzu ettikleri takdirde bu husustaki müracaatlarını yazılı olarak ilgili çıraklık kuruluna bildirirler. Kurullar bu müracaatları nazara alır ve durum imtihan gününden en az bir hafta önce ilgilie ve imtihan kurulu başkanına intikal ettirirler.

3. Lise dengi meslekî ve teknik öğretim okulları mezunlarına imtihansız ustalık belgesi verilir.

MADDE 34. — 1. Ustalık imtihanı, her sanat için Çıraklık Kurulunca lüzum gösterilecek ve Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanacak yerlerde teşkil edilecek imtihan kurulları tarafından yapılır. Ustalık imtihan kurulları, mahallî çıraklık eğitimi komitesince aşağıdaki müesseselerden aday gösterilecek 14 kişi arasından Valilikçe seçilecek 7 asil ve 7 yedek üyeden meydana gelir. Başkan Millî Eğitim Bakanlığınca atanır.

a) Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilâtından iki temsilci,

b) Adayın iştigal ettiği kendi meslekî kuruluşundan iki temsilci,

(Ticaret ve Sanayi Odasının ayrı ayrı kuruluşundan iki temsilci,

c) Ticaret ve Sanayi Odasından bir temsilci,

(Ticaret ve Sanayi Odasının ayrı ayrı kurulduğu yerlerde ilgili oda temsilcisi)

d) Mahallî Esnaf Dernekleri Birliğinden bir temsilci.

2. Ustalık imtihan kurullarında bu kanunun 30 ncü maddesinin üçüncü fıkra ve bentlerinde zikri geçen kimseler görev alamazlar.

MADDE 35. — Millet Meclisi metninin 36 ncü maddesi 35 nci madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Millet Meclisi metninin 37 nci maddesi 36 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 37. — 1. Ustalık ehliyetnamesi, sahibinin o sanatta tam mânasiyle ehil olduğunu ve (usta) unvanını taşıyabileceğini bildiren bir belgedir. Bu belgeye sahibolmayanların (usta) unvanı ile çalışmaları ve çalıştırılmaları yasaktır.

2. Ancak, ustalık ehliyetnamesine sahibolanlar müstakillen iş yapmak üzere işyeri açabilir. İşyeri açan ustalar ehliyetnamelerini işyerine asmakla zorunludurlar.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

3. 507 sayılı Kanuna tabi işyerlerinde kalfa olarak çalışan ve ustalık belgesi alan kimseler, müstakillen bir işyeri açma halleri dışında, çalıştıkları yerden ayrılmaları bu kanunun 33 nci maddesi hükümlerine tabidir.

MADDE 39. — Yabancı memleketlerden alınmış olan kalfalık, ustalık veya dengi belgelerin Yüksek Çıraklık Kurulunun mütalâası alınarak muadeleti Millî Eğitim Bakanlığınca karara bağlanır.

MADDE 40. — Kalfalık ve ustalık imtihanı kurullarına seçilecek üyelerin nitelikleri, görev ve süreleri ile kalfa ve usta olacakların imtihan şekil ve usulleri, imtihanda başarı derece ve şartları, imtihan hakları, zamanları, yerleri ve sair hususlar Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

MADDE 41. — İmtihan yönetmeliği hükümlerinin ihlâli veya imtihan kurulları üyelerinin görevlerini kötüye kullanmaları halinde Millî Eğitim Bakanlığı imtihanı iptal eder ve en kısa bir süre içinde yenilenmesini sağlar.

MADDE 42. — Kalfalık ve ustalık imtihanları ile ilgili idari masraflar 27 nci maddeye göre Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine konacak tahsisattan karşılanır ve giderlerin ne suretle yapılacağı bir yönetmelikle tesbit olunur.

MADDE 43. — Bu kanuna göre usta unvanını alanlardan yapı kalfası olanları vasıfları, ne şekilde yetiştirilebilecekleri, yetkileri ve sorumlulukları Bayındırlık, İmar ve İskân ve Millî Eğitim Bakanlıkları tarafından müştereken hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

BÖLÜM - V

Teşkilât

MADDE 44. — Yüksek Çıraklık Kurulu, aşağıdaki kurumların temsilcilerinden teşekkül eder.

1. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarı,
2. Millî Eğitim Bakanlığı İnsangücü Eğitimi Genel Müdürlüğü temsilcisi,
3. Sanayi Bakanlığı Küçük Sanatlar Dairesi Başkanlığı temsilcisi,
4. Çalışma Bakanlığı temsilcisi,
5. Ticaret Bakanlığı temsilcisi,
6. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyon Başkanı veya temsilcisi,
7. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği temsilcisi,
8. En büyük işçi Sendikaları Konfederasyonu temsilcisi,
9. Türkiye İnşaat, Sürveyan ve Kalfaları Cemiyeti temsilcisi.

MADDE 45. — Kurulun Başkanı Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Teknik Öğretim Müsteşarıdır. Kurulun sekreterlik işleri Millî Eğitim Bakanlığı İnsangücü Eğitimi Genel Müdürlüğünce yürütülür.

MADDE 46. — Kurul en az üç ayda bir defa başkanın çağrısı ile veya lüzumu halinde üyelerden beşinin isteği üzerine toplanır. Kurul gündemdeki konuları görüşerek karara bağlar. Kararlar çoğunlukla alınır.

MADDE 47. — Yüksek Çıraklık Kurulu aşağıdaki işleri görür :

1. Gerek bu kanun gerekse bu kanuna göre çıkarılacak olan yönetmelikler hükümlerinin uygulanmasını, kontrol ve denetlenmesini ve bu amaçla diğer Bakanlık ve kuruluşlarla işbirliğini sağlamak,

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 38. — Yabancı memleketlerden alınmış olan kalfalık, ustalık veya dengi belgelerin Çıraklık Kurulunun mütalâası alınarak muadeleti Millî Eğitim Bakanlığınca karara bağlanır.

MADDE 39. — Millet Meclisi metninin 40 ncı maddesi 39 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Millet Meclisi metninin 41 nci maddesi 40 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Kalfalık ve ustalık imtihanları ile ilgili idari masraflar 26 ncı maddeye göre Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesine konacak tahsisattan karşılanır.

MADDE 42. — Millet Meclisi metninin 43 ncü maddesi 42 nci madde olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM - V

Teşkilât

MADDE 43. — Yüksek Çıraklık Kurulu, aşağıdaki kuruluşların temsilcilerinden teşekkül eder.

1. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarı,
2. Millî Eğitim Bakanlığı İnsangücü Eğitimi Genel Müdürlüğü temsilcisi,
3. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Küçük Sanatlar Dairesi Başkanlığı temsilcisi,
4. Çalışma Bakanlığı temsilcisi,
5. Ticaret Bakanlığı temsilcisi,
6. Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyon Başkanı veya temsilcisi,
7. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği temsilcisi,
8. En çok işçiyi temsil eden işçi Sendikaları Konfederasyonu temsilcisi,
9. Türkiye İnşaat, Sürveyan ve Kalfaları Cemiyeti temsilcisi.

MADDE 44. — Millet Meclisi metninin 45 nci maddesi 44 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 45. — Kurul en az üç ayda bir defa başkanın çağırısı ile veya lüzumu halinde üyelerden üçünün isteği üzerine toplanır. Kurul gündemdeki konuları görüşerek karara bağlar. Kararlar çoğunlukla alınır.

MADDE 46. — Çıraklık Kurulu aşağıdaki işleri görür :

1. Gerek bu kanun gerekse bu kanuna göre çıkarılacak olan yönetmelikler hükümlerinin uygulanmasını, kontrol ve denetlenmesini ve bu amaçla diğer Bakanlık ve kuruluşlarla işbirliğini sağlamak,

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

2. Çırağın, kalfanın ve ustanın yetiştirilmesi, imtihanlarının yapılması, imtihan komisyonlarının kurulması ve çalışması, Bakanlık Bütçesinden ve dışardan sağlanacak ödeneklerin harcama usullerinin tesbitini ve diğer hususları gösteren yönetmelikleri hazırlamak ve Millî Eğitim Bakanlığına sunmak,

3. Lüzumu halinde gerekli göreceği kısa ve uzun süreli ihtisas komisyonları kurmak ve onların çalışmalarını değerlendirmek,

4. Çıraklık sözleşmelerinin modelini hazırlamak,

5. Mesleklere ve kademelere göre imtihan günlerini, yerlerini ve usullerini tesbit etmek,

6. Bu kanun hükümlerini yerine getirmek üzere gerekli diğer işleri yapmak.

MADDE 48. — Yüksek Çıraklık Kurulunun uygun göreceği yerlerde, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde Millî Eğitim Bakanlığınca Mahallî Çıraklık Eğitimi komiteleri kurulur. Bu komiteler aşağıdaki kurumların temsilcilerinden teşekkül eder.

1. Millî Eğitim Müdür ve temsilcisi,

2. Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliği Başkanı,

3. Mahallî Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliği Başkanlar Meclisince seçilecek üç temsilci,

4. Ticaret ve Sanayi Odası temsilcisi,

5. Millî Eğitim Müdürlüğünce meslek okullarından seçilecek bir temsilci.

MADDE 49. — Çıraklık Eğitimi Komitesinin birinci başkanı Millî Eğitim Müdürü, ikinci başkanı mahallin birlik başkanıdır. Gerekirse komite toplantılarına başkanın isteği ile müşavir üyeler de alınabilir.

MADDE 50. — Çıraklık Eğitimi Komitesi, gerekli gördüğü hallerde meslek komiteleri ile ihtisas komiteleri kurarak meslekin gelişmesini sağlamaya çalışır.

MADDE 51. — Toplantıya katılan komite başkan ve ikinci başkanı ile üyelere ve müşavir üyelere bunların kamu hukuku veya özel hukuk hükümlerine tabi yerlerde veya işlerde çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın yollukları memur olmyanlar için huzur hakları Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine bu maksatla konacak ödenekten ödenir. Komitelerin büro işleri Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilâtının o mahaldeki en yüksek derece ve mevkiideki idari temsilcisi tarafından tesbit edilecek mahalde yürütülür. Bu ödeneklerin miktarı Maliye ve Millî Eğitim bakanlıklarınca tesbit edilir.

MADDE 52. — Komite üyeleri, komitenin çalışma tarzı ve faaliyeti ile ilgili hususlar Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanacak yönetmeliğin komitelere ait bölümünde belirtilir.

BÖLÜM - VI

Cezai hükümler

MADDE 53. — Bu kanunun, 13, 14, 15, 16, 21, 31, 33 ve 38 nci maddelerindeki hükümleri yerine getirmiyenler, 250 liradan 500 liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.

Tekerrürü halinde cezalar iki kat hükmolunur.

MADDE 54. — Diğer kanunların çırak, kalfa ve ustalarla ilgili olup bu kanun hükümlerine mütenazar olan hükümleri bu kanunun tatbik edileceği sanatlarda uygulanamaz.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

2. Çırağın, kalfanın ve ustanın yetiştirilmesi, imtihanlarının yapılması, imtihan komisyonlarının kurulması ve çalışmasını gösteren yönetmelikleri hazırlamak ve Millî Eğitim Bakanlığına sunmak,

3. Lüzumu halinde gerekli göreceği kısa ve uzun süreli ihtisas komisyonları kurmak ve onların çalışmalarını değerlendirmek,

4. Çıraklık sözleşmelerinin modelini hazırlamak,

5. Mesleklere ve kademelere göre imtihan günlerini, yerlerini ve usullerini tesbit etmek,

6. Bu kanun hükümlerini yerine getirmek üzere gerekli diğer işleri yapmak.

MADDE 47. — Çıraklık Kurulunun uygun göreceği şehirlerde kurulca alınacak kararın yayımı tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde Millî Eğitim Bakanlığınca mahallî çıraklık eğitimi komiteleri kurulur. Bu komiteler aşağıdaki kurumların temsilcilerinden teşekkül eder.

1. Millî Eğitim müdür ve temsilcisi,

2. Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliği Başkanı veya temsilcisi,

3. Mahallî Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliği Başkanlar Meclisince seçilecek üç temsilci,

4. Ticaret ve Sanayi Odası temsilcisi,

5. Millî Eğitim Müdürlüğünce meslek okullarından seçilecek bir temsilci,

MADDE 48. — Millet Meclisi Metninin 49 ncu maddesi 48 nci madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Millet Meclisi metninin 50 nci maddesi 49 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Toplantıya katılan komite başkan ve ikinci başkan ve üyelere ve müşavir üyelere, meslek ve ihtisas komitelerinde çalışanlara, kamu hukuku veya özel hukuk hükümlerine tabi yerlerde veya işlerde çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın yollukları ve memur olmıyanlar için huzur hakları Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine bu maksatla konacak ödenekten ödenir. Bu ödemelerin miktarı Maliye ve Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit edilir.

Komitelerin büre işleri Millî Eğitim Bakanlığı teşkilâtının o mahaldeki en yüksek derece ve mevkiideki idari temsilcisi tarafından tesbit edilecek mahalde yürütülür.

MADDE 51. — Millet Meclisi metninin 52 nci maddesi 51 nci madde olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM VI

Cezai hükümler

MADDE 52. — Bu kanunun, 13, 14, 15, 16, 20, 30, 32 ve 37 nci maddelerindeki hükümleri yerine getirmiyenler, 250 liradan 500 liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.

Tekerrürü halinde cezalar iki kat hükmolunur.

Para cezasının takdiri mahallî çıraklık eğitimi komitesine aittir. Verilen cezaya 7 gün zarfında sulh ceza mahkemesine süresince itiraz edilebilir, itiraz edilmeyen cezalar kesinleşir. Kesinleşen ceza miktarı 15 gün içinde mahallî vergi dairesine ödenir.

MADDE 53. — Diğer kanunların çırak, kalfa ve ustalarla ilgili olup bu kanun hükümlerine çelişik olan hükümleri bu kanunun tatbik edileceği sanatlarda uygulanmaz.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

GEÇİCİ MADDE 1. — Aşağıdaki şartları haiz bulunanlar bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde açılacak kalfalık ve ustalık imtihanlarına girmeye mecburdurlar.

1. Kalfalık imtihanına girebilmek için :

a) İmtihana girecekleri sanatta, o sanat için bu kanuna göre tesbit edilecek çıraklık süresinin en az 1,5 misli çalışmış olduklarını usulüne uygun olarak tevsik etmek,

b) Okur - yazar olmak.

2. Ustalık imtihanına girebilmek için :

a) İmtihana girecekleri sanatta, o sanat için bu kanuna göre tesbit edilecek çıraklık ve kalfalık süreleri toplamının en az 1,5 misli çalışmış olduklarını usulüne uygun olarak tevsik etmek,

b) Okur - yazar olmak.

GEÇİCİ MADDE 2. — Yapılacak kalfalık ve ustalık imtihanlarında başarı gösterenlere usulüne göre (kalfalık belgesi) veya (ustalık) belgesi verilir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar mevcut mevzuat esasları dairesinde kalfalık ve ustalık belgeleri almış bulunanların belgeleri kalfalık ve ustalık imtihan kurullarınca uydukları derecelere göre değiştirilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte meslek ve sanatını bizzat usta durumunda yönetenlerden en az 3 sene çalışmış olanlara usta ehliyeti imtihansız olarak verilir. Ancak durumlarının mesleki teşekküllerden alınacak ve Çıraklık Eğitimi Komitesince uygun bulunacak bir belge ile tevsiki şarttır.

MADDE 55. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 56. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

GEÇİCİ MADDE 1. — Aşağıdaki şartları haiz bulunanlar bu kanunun o şehirde uygulanmaya başladığı tarihten itibaren üç yıl içinde açılacak kalfalık ve ustalık imtihanlarına girmeye mecburdurlar.

1. Kalfalık imtihanına girebilmek için :

a) İmtihana girecekleri sanatta, o sanat için bu kanuna göre tesbit edilecek çıraklık süresinin en az 1,5 misli çalışmış olduklarını usulüne uygun olarak tevsik etmek,

b) Okur - yazar olmak.

2. Ustalık imtihanına girebilmek için :

a) İmtihana girecekleri sanatta, o sanat için bu kanuna göre tesbit edilecek çıraklık ve kalfalık süreleri toplamının en az 1,5 misli çalışmış olduklarını usulüne uygun olarak tevsik etmek,

b) Okur - yazar olmak.

GEÇİCİ MADDE 2. — Yapılacak kalfalık ve ustalık imtihanlarında başarı gösterenlere usulüne göre (kalfalık belgesi) veya (ustalık belgesi) verilir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Millet Meclisinin geçici 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun uygulamaya girdiği tarihte meslek ve sanatını bizatihi usta durumunda yöneten ve aynı zamanda işyeri sahibi olarak en az 2 sene çalışmış olanlara usta ehliyeti imtihansız olarak verilir. Ancak durumlarının meslekî teşekküllerden alınacak ve Çıraklık Eğitimi Komitesince uygun bulunacak bir belge ile tevsiki şarttır.

MADDE 54. — Millet Meclisinin 55 nci maddesi 54 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

MADDE 55. — Millet Meclisinin 56 ncı maddesi 55 nci madde olarak kabul edilmiştir.

